

Mässhistoria

1983 hölls lastbilmässan för första gången. Nostalgimestor Bosse Norvinge bjuder på en bunt tillbakablickar från åren som gått.

TEXT OCH FOTO: BOSSE NORVINGE

En av sextiofyra

Nordens Lastbil var en jurybedömd tävling där fokus låg på funktionalitet, effektivitet och transportekonomi men självfallet att det i sin helhet också var välvårdat.

1983 var det totalt 64 ekipage anmälda och av dessa valde en jury ut sex finalister. Här är en av finalisterna, ett sligtransportekipage från Westins Åkeri Laisvall. Det var en Scania R142 8x2 årsmodell 1982, men i botten en P112 då det fyraxliga chassit inte gick att få med V8 på den tiden. Lastförmåga var imponerande 51 110 kilo på ekipaget som hade 70 tons tågviktsdispens. Vann gjorde däremot Karl-Erik Nilsson från Värnamo och hans Scania R112 som står bredvid.

FOTO: ROLAND FLODIN

Rullar mot festligheter

Den yngre generationen kanske enbart förknippar Boije Ovebrink med truck racing och fartrekord, men faktum är att han var aktiv åkare i nära 20 års tid. I år firar Boije för övrigt sitt 40-årsjubileum med firman. Första april 1974 köpte han en Scania-Vabis LS76, men ett år senare byttes det till en Volvo F88 och därefter blev det Volvo för hela slanten.

Motalaåkaren Boije Ovebrink var en av sex finalister i Nordens tuffaste lastbil 1983 med sin Volvo F12 spannmålsbil från 1978 med 34 000 mil på mätaren som rullade för Göta Lantmän. Här beger sig Boije tillsammans med övriga finalister i kortege mot Trucking Festival och Huskvarna Folkets Park där kvällens festligheter skulle äga rum.

FOTO: ROLAND FLODIN

Långlivad som veteran

De historiska fordonen har alltid varit ett stående inslag på transportmässorna, så också under den första 1983. Denna Volvo L340 från 1952 hade nätt och jämt hunnit bli veteran då Lastbil 83 gick av stapeln. Och riktigt pensionerad var den heller inte då ägaren Hans Gynge från Tyresö hade den i sin firma Trollbäckens Trä, där den utförde lite småarbeten.

Innan den förflyttade byggvaror användes den av en trädgårdsmästare i Borlänge. Den rullar faktiskt än idag på olika veteranlastbilsrallyn – i ny ägo och i lite annorlunda färgsättning, men fortfarande lika fin.

FOTO: JANNE JOHANSSON

Med törstsläckare för förare och kund

En veteran på Lastbil 83. Scania-Vabis typ 3251 tillverkad 1927 och med en maxlast på 2 480 kilo.

Den levererades till Södertelje Bryggeri AB där den bland annat fraktade råvaror från hamnen till bryggeriet. Senare gick den i distributionstrafik. 1950, efter 80 000 mil, gjordes de sista transportuppdragen och den ställdes av.

1965 skänktes den till Scania-Vabis av Pripp-Bryggeriet, hos vilka lastbilen fanns efter en sammanslagning av Pripp & Lyckholm och då Stockholms Bryggerier som köpt upp Södertelje Bryggeri en gång på 50-talet.

Kan även nämnas att man sedan dess hittat anställningskontraktet för den första chauffören och där stod att drickan var fri, men det var andra dryckesvanor då och trafikintensiteten var en helt annan.

FOTO: JANNE JOHANSSON

Mäsnumret lockade

Vad bjöds det på i tidningen Lastbilens mäsnummer 1983?

Omslaget lockade den veteranintresserade med en AEC Monarch och inne i tidningen fanns ett färgstarkt reportage från det anrika London-Brighton-rallyt.

Och som motpol till gamlingen lockades det med framtidsbilen Fruehauf FEV2000 som tidningen såg till kom till Sverige.

Det var en prototyp som togs fram av den stora släpvagnstillverkaren Fruehauf vars dragbil var uppbyggd på en International Harvester COF 9670. Under hytten satt en Detroit tvåtakts V6:a som inte ens då ansågs vara någon framtidsmotor. Men det var ändå strömlinjeformen som var det intressanta med bland annat sidokjolar, sidoluftriktare och spoilers, något som idag mer eller mindre kan anses som standardutrustning. I övrigt fylldes sidorna med en försmak av vad som komma skulle under Lastbil 83.

Statusladdad keps

Kepsarna tillhörde både då som nu marknadsföringsknepen bland montrarna vid sidan av diverse tilltugg, pennor och dekal.

Kunde man dessutom erbjuda någon form av provkörning var det till fördel. Krantillverkarna har alltid kunnat erbjuda detta. Kranstickor och utskjut har årligen under mässveckorna viftat i skyn ända sedan begynnelsen. Tico var en av de svenska krantillverkarna, vilka såldes till Hiab under det tidiga 1990-talet och snart därefter försvann som varumärke. Denna keps fick man efter en provkörning av Ticos kranar.

Hotet mot automatlådan

Idag tillhör automatiserade växellådor i vissa fall standardutrustningen men för 30 år sedan var det något alldeles speciellt. Scania dök upp med sin växlingsrobot kallad CAG där luftcylindrar skötte växlingarna med stöd från olika givare och där ett instrument visade vilken växel som låg i och när en ny föreslogs. Alternativt

kunde föraren växla helt manuellt med en liten vippspak.

Med CAG gällde det bara att ha nerver nog och hålla kopplingen nere i två sekunder tills signalen ljudit, vilket kändes som en halv evighet. Missade man detta så hamnade allt i friläge och man fick börja om.

Under Lastbil 1985 kunde besökarna få en biljett i Scaniamontern och med en av de CAG-bestyckade bilarna ge sig ut i Jönköpingstrafiken för att prova systemet.

Påbyggare i utkanten

Nästan längst bort i hörnet fanns Zetterbergs monter, även om hörnet under transportmässan 1983 med dagens mått mätt låg relativt nära både entréer och befintliga inomhushallar.

I montern visades bland annat Zetterbergs flak med trevägstopp som satt placerad på denna sprillans nya Volvo F12 6x2. Inspirationen till lackeringen kom tveklöst från andra sida jordklotet och Australien. Plogfästet under stötfångaren däremot leder snart tankarna tillbaka till ett helt annat klimat än vad lackeringen gör.

FOTO: ROLAND FLODIN

Runt om i landet ges möjlighet för intresserade att beskåda **fordons- och transporthistorien** hos flera museer. De erbjuder unika samlingar och är väl värda ett besök. Här är några av dessa med öppettider.

Museer med tunga inslag

Åkerimuseet

Brocenter, Olofström
Var dag och sön 11–15
0454-30 94 00

Volvo museum

Arendal, Göteborg
Tis–fre 10–17, lör–sön 11–16
031-66 48 14

Scanias

fordonsmuseum
Marcus Wallenberg-hallen,
Södertälje
Mån–fre 9–16.
Ring 08-553 825 00
före besök.

Sveriges

Järnvägsmuseum
Rälsgatan 1, Gävle
Öppet alla dagar 10–17
fram till september.
Från september
tis–sön 10–16,
måndagar stängt

FOTO: SVERIGES ÅKERIFÖRETAGS ARKIV

Vem är det på bilden?

I Svensk Åkeritidnings arkiv finns ett fotografi på denna Mercedes-Benz LK327 med åkeriägaren framför. Bilden är tagen i Brunflo vid Nynäsmacken där Brunflo-Hackås LBC höll till. Tillhörande bilden fanns också ett papper som beskrev åkeriägare Erland Pettersson i Brunflo och hur mycket han uppskattade sin Mercedes. Nu finns det uppgifter om att detta inte är Erland Pettersson på bilden och inte heller hans bil. Kanske har dokument och bilder förväxlats. Vem är åkaren på bilden? Är det möjligen någon Nilsson från Kaxås? Hör av er till redaktionen om ni vet mer.

Märket som sa allt

Under Lastbil 83 anordnade SÅ Transportveckan med temat: Utan lastbilen stannar Sverige.

Från måndagen ända till lördagen hölls runt om i lokalerna konferenser, kongresser, styrelsesammanträden och årsmöten. Kommunikationsminister Curt Bodström öppnade SÅ-kongressen och Transportarbetareförbundets Jonny Grönberg deltog i debatterna.

Typsnittet på Transportveckans dekal känns nog igen från bilbranschens annonskampanj från 1980 där man uppmanade landets bilister som oroades över bilskatter och avgifter att visa vad de tycker.

Mindre lyckad restaurering

T-shirts med lastbilstryck har sålts i många olika montrar genom åren, så också i Scania monter 1983 där den ingick i Scania Truckin'-kollektionen med en del andra prylar.

Detta exemplar är minst sagt välanvänt och urtvättat. Någon gång i tiden efter ett ansenligt antal tvättar gjordes också ett försök att rekonstruera det färgglada trycket av en R-serie Scania på ett jordklot med hjälp av ett begränsat urval av tuschpennor. Resultatet blev kanske mindre lyckat och färgernas vattentålighet är ännu mer tveksam, men den finns ju kvar i alla fall.

80-talsknappen

Svempa måste ju bara nämnas i Elmiasammanhang. Det var 1983 som han dök upp med den minst sagt uppseendeväckande candyblåa skapelsen. Star Truck – en Scania R142 Intercooler med Trilex-hjul och rikligt utrustad med blankpolerat rostfritt. Med Svempas Star Truck skrevs också en ny sida i lastbilshistorien – showtrucken, en lastbil som bara rullade på utställningar och användes i reklamsyfte.

Bland annat knappar med Scanian lät tillverkas och även däcktillverkaren Semperits knapp har koppling till Svempa då de sponsrade utställningsbygget.

Holländarna satsade mest

DAF, via Svenska DAF Lastbilar AB i Bromma, var den lastbilstillverkare som satsade högst under Lastbil 83. Förutom en stor monter utomhus där även de övriga lastbilsfabrikaten ställde ut var DAF ensam om att ha en inomhusmonter. Den största dessutom, centralt placerad i utställningshallen där de exponerade sina modeller som marknadsfördes här. Nya på marknaden var DAF 2100/2300 och 2500, deras medeltunga modeller för tyngre distributionskörningar och kretstrafik. Men det var nog flaggskeppet, DAF 3300 Turbo Intercooling, som ändå väckte störst intresse hos publiken.

Läsartävling

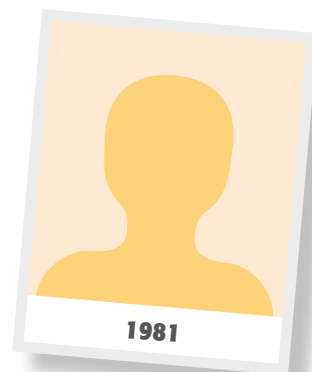
I samband med Lastbil 2014 kan det vara lämpligt med en tävlingsfråga med anledning av detta stora branschevent.

Lastbil 83 var ju som bekant den första "riktiga" transportmässan på mässområdet i Jönköping. Arrangörer har ända sedan dess varit Elmia tillsammans med Svensk Åkeritidning (dåvarande Lastbilen) och tidningen Trailer. Men redan 1981 arrangerades det faktiskt en transportmässa på området. Ett inte alltför okänt namn inom både transport- och tävlings-sammanhang var initiativtagare till den mässan. Vem?

Denna månad lottar vi ut ett fint multiverktyg.

Skicka ditt svar till akeritidning@akeri.se, eller med vanlig post: Svensk Åkeritidning, Box 7282, 103 89 Stockholm. Märk kuvertet Nostalgitävlingen. Senast den 26 augusti behöver vi ha ditt svar. Vi lottar ut vårt fina multiverktyg den här gången!

Rätt svar på förra månadens fråga var svar nr 1. Snabbe-Trygge. Det visste **Lennart Nilsson**, Östervåla, så vi skickar två biljetter till Elmia Lastbil 2014. Grattis! Hoppas du kan gå på mässan.

1. **Ove Fundin**
- X. **Picko Troberg**
2. **Björn Waldegård**

Evenemangskalender

Årets träffar där veteranlastbilarna har sin plats är på upphällningen, men än återstår några lastbilsträffar och veteranlastbilsrally. Bland annat det äldsta, Tunga Rallyt – Åkarsvängen som arrangerats sedan 1991.

Skåne Truck Show

Fredag-lördag
5-6 september
Ljungbyhed Park

Veterantraktor & maskinträff

Lördag 6 september
Skasås

Lastbilsträffen Ramsele

Fredag-lördag
19-20 september
Ramsele

Tunga Rallyt – Åkarsvängen

Lördag 20 september
Södertälje/Enhörna

Mer information på
www.veteranlastbilar.se

FOTO: PER THOMSON

